

HOOFSTUK VI

AFRIKAANS IN DIE KERK

Terwyl die stryd vir Afrikaans as kultuurtaal al ver gevorder het teen 1915, was die houding van die Kerk teenoor die beweging nog steeds afwysend, soos tydens die sg. Eerste Afrikaanse Taalbeweging. Die Kerk eksperimenteer selde met nuwe dinge, en minder nog, as dit 'n twisappel geword het. Toe die Afrikaanse saak sy deugdelikheid eers bewys het, het dit gou wortel geskiet in die Kerk, en daarna het dit so vinnig gegroei dat binne vier jaar Afrikaans in al die Hollandse Kerke in Suid-Afrika as offisiële taal erken was. „Regtig,” roep Langenhoven uit, „die saak was van die Here, en dis wonderlik in ons oë, te wonderlik om ons eie ervaring te glo.”

Die meeste predikante was van die begin af vyande van Afrikaans, of het onverskillig daarteenoor gestaan. Die Kaapse Sinode bv. het hom in 1880 sterk teen die *Patriot* uitgelaat, en met die begin van die sg. Tweede Beweging merk ons dat hierdie vyandigheid daar nog lewendig was. Tog moet ons onthou dat

Afrikaans ook sy sterkste vriende gehad het onder predikante.

Wat die Afrikaanse saak op kerklike gebied bepaald teëgehou het, is die feit dat teologiese professore op Stellenbosch daar eers geen voorstanders van was nie. Hulle het intendeel aanvanklik kragtig geywer vir Nederlands. Prof. De Vos was lank voorsitter van die Taalbond wat op alle moontlike maniere die aanleer en gebruik van Nederlands voorgestaan en aangemoedig het, veral onder skoolgaande kinders. Aan die ander kant het hier aan die kweekskool onder die jongeres kragtige pleitbesorgers van 'n Afrikaanse Bybelvertaling opgestaan, soos dr. B. B. Keet wat sy argumente in *Ons Moedertaal* moedig gestel het sedert die stigting daarvan in 1914. Buitendien was dit die begin van 'n tydperk van groot gebeurtenisse. Die wêreldoorlog het gewoed, en die skokke is gedug in ons land gevoel. Met al die krygsplanne, en met die binnelandse Opstand, het ons Kerk 'n groot en moeilike werk gehad om die eendrag te bewaar en om oral vrede en verdraagsaamheid te bring. In die lig hiervan sal die Afrikaanse Beweging wat hom nou ook in ons Hollandse Kerke laat geld, hier as 'n heldedaad beskou moet word. Want om onder sulke omstandighede wyslik leiding te gee, is al 'n daad van moed en takt. Die teenstanders se sterkste wapen sal juis

wees: Julle wil meer verdeeldheid bring waar daar reeds verdeeldheid heers.

Die stryd ten behoeve van Afrikaans is in hoofsaak gewen, want die idealistiese jeug het hulle aangetrokke gevoel tot die nuwe planne om die landstaal op die troon te plaas. Die propagandaveldtog sedert 1906 begin nou vrugte af te werp. Orals waar die voortstuwende Afrikaanse jeug aan die bewind kom, bepleit hulle die regte van die volkstaal met die vuur van manne wie se gemoed blaak van liefde vir die Suid-Afrikaans-nasionale simbole. Een van die gebiede waar hierdie bemoeiinge nou onweerstaanbaar deurbreek, is die Kerk. Omstreeks 1914 word hier deur enige jongeres sterk propaganda gemaak vir die landstaal. Afrikaans as offisiële kerktaal en die Bybelvertaling in Afrikaans hang onskiedbaar saam in die beginperiode.

Die Gereformeerde Kerk was die voorloper in die erkenning van Afrikaans as die offisiële kerktaal. In 1914 neem 'n algemene vergadering van dié Kerk in Transvaal Afrikaans al in beginsel aan as taal en dring aan op 'n vertaling van die Bybel en die belydenisskrifte. Sommige predikante van dié Kerk het toe ook al in Afrikaans begin preek.* Die Sinodale notules van die Geref. Kerk verskyn vanaf 1918

---

*Vgl. G. Dekker: *Afr. Literatuurgeskiedenis*, 1ste druk, bl. 48.

in Afrikaans. By dié uitgawe van hierdie jaar skryf ds. W. Postma: „Dis die eerste maal dat dit gebeur in die Afrikaanse taal, en dit wys die skouing van onse tyd aan, veral as gelet word op die besluite om mee te werk met die oorsetting van die Bybel, Formuliere van Enigheid en Liturgie in Afrikaans.”

Dit is betekenisvolle woorde hierdie, want dit is dieselfde ds. Postma wat in 'n lesing voor die vereniging *Onze Taal* in Bloemfontein, gehou in 1906, verklaar het: „Die (Bybel en Kerkbode) word nie verander vir die eerste 50 of 100 jaar nie, al zou die Afrikaanse taal erken worde.” Ook later (1912) redeneer hy nog dat met 'n Bybelvertaling gewag moet word tot daar groter eensgesindheid heers oor die taalvorm; op die huidige oomblik is „Afrikaans nog in die maak.”

Die Vrystaatse onderwysers het die Sinode die vertaling van die Bybel in Afrikaans in ernstige oorweging gegee by geleentheid van hulle kongres in April 1916. 'n Maand later gaan dié Sinode dan ook tot die daad oor en kom hy met vaste besluite voor die dag — besluite wat maar net die kristallisering is van jarelange propaganda- en voorbereidingswerk.

Vir die „Vijf-en-twintigste Vergadering van die Hoog. Eerw. Synode der Ned. Ger. Kerk in die O.V.S., Donderdag, 11 Mei 1916 e.v.d.,” het ds. (nou dr.) N. J. van der Merwe, destyds

predikant van Wepener, die volgende beskrywingspunte gestuur:

1. 't Afrikaansch op den kansel.
2. Het vertalen van den Bijbel in het Afrikaansch.

(Acta Sinodi N.G. Kerk, O.V.S., bl. 58.)

Die Regskommissie se advies oor die beskrywingspunte kom hierop neer: „dat zij het gebruik van het Afrikaansch op den kansel niet afkeurt, maar dat zij betwijfeld of de tijd nu gekomen is om den Bybel in het Afrikaansch te vertalen.”

Ná 'n hewige diskussie oor die saak deur die Sinode, „komen twee voorstellen uit de vergadering. Een van de Pred. van Kestell en den Oud. van Marquard: „Het eerste deel van B. pp. 17 re Afrikaansch op den kansel, worde overeenkomstig de aanbeveling van de Rechts Com. aangenomen.’ Een tweede van de Predkk. van Wepener en Lindley: „De Synode erkent het Afrikaansch als officiële taalvorm naast het Nederlandsch.”

Die laaste voorstel is met vier teenstemme aangeneem.

Die Sinode van 1919 neem die volgende voorstel aan: „In verband met de aanbeveling van de Raad der Kerken wenst deze vergadering sterk aan te dringen op het gebruik van het Vereenvoudigde Hollands, en van het Afrikaans in bladen en Tijdschriften, die in verband met

de Ned. Ger. Kerken in Zuid-Afrika verskijn, en draagt het aan de Algem. Synod. Kom. op de nodige stappe te doen, teneinde ook deze skryfwyse in die *Kerkbode* moge worden gebezigd.”

In verband met die Belydenisskrifte word deur dieselfde Sinode die volgende voorstel aangeneem: „De Synode hechte hare goedkeuring aan een overzetting en het gebruik van onze Belijdenisskrifte, en ook het Kortbegrip, in die Afrikaansche taal, en stelle een Kommissie aan ter uitvoering van deze overzetting.” (Acta Sinodi, N.G. Kerk, O.V.S., 1919.)

Ons merk dat die notule van die Sinode vanaf 1922 in Afrikaans opgestel is, wat 'n aanduiding is hoedat Afrikaans orals sy regmatige plek begin oeps en ook ingeneem het.

Bybelvertaling

Wat die vertaling van die Bybel in Afrikaans betref, het ons reeds gesien dat 'n tweede beskrywingspunt van ds. Van der Merwe vir die Sinode van 1916 hieroor gehandel het. Hy het die saak bepleit „in een krachtige en welsprekende Afrikaansche toespraak, en beantwoord op bevestigende wyse die volgende drie vrae:—

„1. Is het gebruik van Afrikaansch bij ons een dringende behoefte?

„2. Is het Afrikaansch schoon genoeg om den Bijbel in die taal over te zetten?

„3. Is de tijd daarvoor nu gekomen?”

(Acta Sinodi, N.G. Kerk, O.V.S., 1916.)

In 'n persoonlike gesprek met dr. Van der Merwe op 27 April 1933 te Bloemfontein, het hy in hierdie verband gesê: „Ek het groot teenstand verwag van ouderlinge en sommige predikante. Tot my verbasing staan ds. Joubert van Vredefort op en sê, hy het 25 jaar gelede dieselfde voorstel gemaak en is byna uit die Sinode gegooi. Ds. Pienaar van Senekal het my voorstel ondersteun en hom gewapen met groot boeke.”

Die predikante van Edenburg (P. du Toit) en Frankfort (J. P. van der Walt) wou koue water op die kole gooi met hulle voorstel wat gelui het: „De Synode keurde goed dat onze Bijbel in het Afrikaansch vertaald worde, doch om eenstemmigheid te verkrijgen, wachte men met de vertaling totdat de andere Synodes haar besluit er over hebben genomen.”

Ná 'n belangrike en langdurige diskussie „waarin vooral het krachtige toespraak van den predikant van Senekal (ds. H. J. Pienaar) indruk heeft gemaakt,” word die volgende offisiële besluit geneem op voorstel van ds. N. J. van der Merwe: „De Synode besluite tot het vertalen van den Bijbel in het Afrikaansch, en noodigt hiertoe uit de samenwerking van de Ned. Ger. Kerken in de andere Provinciën alsook van de Ger. en Hervormde Kerken. Zij

drage dit werk op aan een Speciale Commissie, die in onderhandeling zal treden met de Synodale Commissiën van gemelde Kerken ten einde de kundigste en geschikste mannen voor dit werk te erlangen.”—(Acta Sinodi N.G. Kerk, O.V.S., 1916.)

Op dieselfde Sinode is toe 'n Bybelvertalingskommissie benoem wat dadelik met die werk 'n begin gemaak het, totdat die Bybel in 1933 in Afrikaans verskyn het. Ons sien dus dat Afrikaans heel spoedig ook die Vrystaatse Kerk verower het.